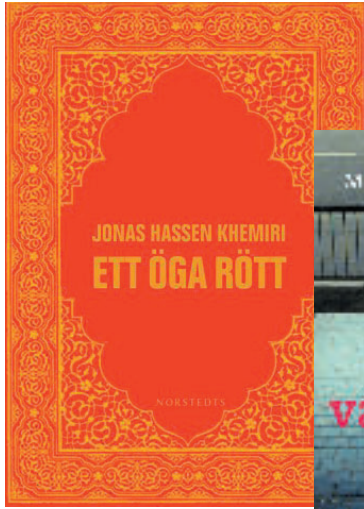

Svårt att jämföra integration

- men är det en slump att Sverige har flera nya berättare?

Kalla det vad fan du vill. Ett öga rött. Det är titlarna på två av de senaste årens mest framgångsrika svenska romaner utanför kriminalgenren. Författade av Marjaneh Bakhtiari och Jonas Hassen Khemiri. Båda böckerna om mötet mellan de långt ifrån invandrade och det svenska, skrivna i skeptisk förundran och med humor. Två av många exempel på hur författare med utomeuropeiska erfarenheter fördjupar bilden av dagens Sverige.

Kanske kunde man våga jämföra med arbetar- eller landsbygdsförfattarnas frammarsch i svensk och nordisk 1900-talslitteratur. De kom att betyda så ofantligt mycket för folkupplysning, social rörlighet och politisk kultur i våra samhällen. Med tiden kan Bakhtiari, Hassen Khemiri och deras gelikar också göra det. Men varför är det bara i svensk kultur vi anar något sådant?

Danmark som, med sin hårt skruvade invandringspolitik, är besatt av frågor om islam, islamister, integration och hot mot danskheten har visserligen en egyptiskfödd ståupp-komiker som Omar Marzouk. Norge har sin Shabana Rehman. Finland har så få utomeuropeiska invandrade att landet får sägas ligga 30 år efter övriga Norden. I alla de skandinaviska länderna finns rapartister, djs, pop- och rockgrupper med utomeuropeiska erfarenheter. Men bara Sverige börjar få en litterärt berättande generation. Och därtill duktiga filmregissörer som libanesen Josef Fares och iranier Reza Bagher. Så frågan kvarstår: varför Sverige men inte övriga Norden?

Det finns inget enkelt svar. Det är däremot lätt att utifrån en sådan här iakttagelse tro att integrationen hunnit längre i Sverige än i t ex Danmark. Eller att den högljudna tonen i dansk utlänningsdebatt i sig verkar exkluderande, avskräcker dem med annorlunda bakgrunder. Men någon statistik som belägger eller som rättvist jämför de nordiska länderna då det gäller invandrarna i kulturlivet finns inte. Man får nöja sig med intuitiva gissningar och känslor.

Över huvud taget är det, konstaterar jag som nordisk korrespondent, svårt att göra välunderbyggda jämförelser ifråga om integrationen. Schabloner om grannländerna, generaliseringar, fördomar, ges desto större utrymme. "Ländernas statistikredovisning och invandringspolitik skiljer sig så pass mycket åt", heter det t ex i svenska Integrationsverkets rapport om integrationen år 2005, när internationella jämförelser kommer på tal. Inte ens statistiken för så konkreta ting som sysselsättningsgrad bland invandrare, bostads-

segregation, läget i skolan och utbildningen är så användbar som den borde vara. Integrationsverket menar t ex att de utrikes födda i Sverige är sysselsatta i högre grad än i Danmark. Häromdagen talade jag med danska integrationsministeriet om detta. Där ville man hävda att påståendet är missvisande. De svenska siffrorna innehåller en stor mängd finska invandrare, de danska gör inte det, utan här särredovisas de ickeuropeiska osv. Jämförelsen skulle alltså vara irrelevant. Så där kan man hålla på. Område för område. Tyvärr.

Den europeiska samarbetsorganisationen OSCE:s kommissarie för minoritetsfrågor lägger snart fram en studie som jämför integrationen i Danmark och Sverige. Om den skingrar fördomar med fakta återstår att se. I väntan på den dagen rekommenderar jag alla att läsa böckerna ovan. De berör det stora som idag omvandlar våra nordiska samhällen och som, trots allt, inte alltid låter sig fångas i tabeller, statistik och attitydundersökningar. Än har litteraturen en stor uppgift.

Text:
Bengt Lindroth
Sveriges Radio
Nordencorrespondent